

Vägledning till EG-förordningen 1013/2006 om transport av avfall

Avfallstransportförordningen är direkt tillämplig i svensk lag och ska tolkas och tillämpas på samma sätt i alla medlemsstater. Tolkningen av EU:s rättsakter skiljer sig från hur vi brukar tolka lagar i Sverige. Vi har tagit fram den här vägledningen för att ge stöd till tolkning av förordningen.

Dokumentet har tagits fram av en arbetsgrupp på uppdrag av den nationella samverkansgruppen för tillsyn över gränsöverskridande avfallstransporter. I arbetsgruppen ingår företrädare för Riksenheten för miljö- och arbetsmiljö- mål, Polisen, Tullverket, Naturvårdsverket och länsstyrelserna.

På Naturvårdsverkets webbplats finns mer vägledning om gränsöverskridande avfallstransporter www.naturvardsverket.se/inutavfall

Kontakt: inutavfall@naturvardsverket.se

1	BAKGRUND OCH DISPOSITION	4
2	AVFALL	7
2.1	Tolkning av avfallsdirektivets definition av avfall – EU-domstolen	7
2.2	Tolkning av avfallsdirektivets definition av avfall – vägledning utöver EU-domstolen	8
2.3	Omvänd bevisbörda	9
2.4	Sammanfattning – avfall	9
3	FÖRFARANDEREGLERNA	10
3.1	Förfarandet vid förhandsanmälan och godkännande	10
3.2	Innebörden av det allmänna informationskravet	11
3.3	Tullförfarandet	12
3.3.1	Export	12
3.3.2	Import	12
4	REGLER FÖR VILKA KONTROLLFÖRFARANDEN SOM GÄLLER	13
4.1	Vilka länder är berörda	13
4.2	Vilket behandlingsförfarande ska avfallet genomgå i mottagarlandet?	14
4.3	Vad är det för sorts avfall - avfallsklassificering?	16
5	SVERIGES SANKTIONSSYSTEM	18
5.1	Allmänt	18
5.1.1	Sveriges straffrättsliga sanktionssystem	18
5.1.2	Fullbordade brott och osjälvständiga brottsformer	18
5.2	Import	21
5.2.1	Fullbordade brott (import)	21
5.2.2	Försöksbrott (import)	22
5.2.3	Förberedelse och stämpling till brott (import)	22
5.3	Export	22
5.3.1	Fullbordade brott (export)	22
5.3.2	Försöksbrott (export)	23
5.3.3	Förberedelse och stämpling till brott (export)	23
5.4	Transport inom EU	23
5.5	Sveriges administrativa sanktionssystem	23
6	AVFALLSTRANSPORTFÖRORDNINGENS SÄRSKILDA BESTÄMMELSER OCH DESS SANKTIONER	25
6.1	Avfallstransporter inom gemenskapen med eller utan transitering genom ett tredje land	25

6.1.1	Allmänt	25
6.1.2	Transporter inom EU för bortskaffande – artikel 3.1.a jämfört med artikel 4 och 9	25
6.1.3	Transporter inom EU för återvinning som kräver skriftlig förhandsanmälan och godkännande – artikel 3.1.b jämfört med artikel 4 och 9	26
6.1.4	Transporter inom EU för återvinning som omfattas av det allmänna informationskravet – artikel 3.2.a jämfört med artikel 18.1	27
6.2	Export från EU till tredje land	27
6.3	Import till EU från tredje land	34
	Import för återvinning	35
	Övrigt	37
6.4	EG-förordningen om köldmedium som bryter ned ozonskiktet	37

1 Bakgrund och disposition

Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1013/2006 om transport av avfall (nedan benämnd avfallstransportförordningen) genomför bestämmelser som beslutats genom Baselkonventionen¹ och genom OECD-beslutet². Avfallstransportförordningen är direkt tillämplig som svensk lag och den ska tolkas och tillämpas på samma sätt i alla medlemsstater. Tolkningen av EU:s rättsakter skiljer sig från traditionell svensk tolkningstradition. Tolkningen är kontextuell och starkt ändamålsorienterad. Det finns inga bakomliggande förarbeten som ger vägledning vid tolkningen. EU-domstolen har exklusiv tolkningsrätt och deras avgörande blir vägledande för hur rättsakterna skall tillämpas.

Vid tolkningen finns emellertid viss vägledning. Alla förordningar och direktiv inleds med en ingress/preambel där rättsakternas bakgrund och syfte förklaras och där kan viss vägledning ges. Kommissionen kan vidare utge vägledningar för tolkningen i syfte att uppnå enhetlighet i medlemsstaterna. Dessa bör få betydelse för tolkningen så länge de inte står i strid med EU-domstolens praxis. När en nationell domstol ska ta ställning till en EU-rättslig fråga, såsom tolkning av en definition, bör de begära ett förhandsavgörande från EU-domstolen när det finns oklarheter i hur rättsakten skall tolkas. Detta ska leda till en harmoniserad rättstillämpning. Förhandsavgörandena är bindande för hur rättsakten ska tolkas.

Avfallstransportförordningen reglerar enbart avfall och inte produkter/föremål som inte är avfall. I kapitel 2 nedan redogörs mer ingående för vilka regler som styr avfallsbedömningen.

Avfallstransportförordningen innehåller detaljerade bestämmelser om när och på vilket sätt avfallstransporter inom EU, till och från EU samt genom EU ska kontrolleras för att avfallsförordningens huvudsakliga syfte – miljöskydd³ – skall uppnås. I förordningen regleras även transporter av avfall som transporteras genom gemenskapen till och från tredjeländer, transitering.

Bestämmelserna i avfallstransportförordningen skall

- säkerställa att avfall ska tas om hand så nära källan som möjligt och att gränsöverskridande transporter ska minskas till ett minimum
- att undvika att farligt avfall exporteras till utvecklingsländer där kontrollen av avfallet i princip är obefintligt och avfallet riskerar att medföra allvarliga miljö- och hälsoproblem och

¹ Konventionen om kontroll av gränsöverskridande transporter och om slutligt omhändertagande av farligt avfall av den 22 mars 1989

² OECD-rådets beslut C(2001)107/slutlig rörande revidering av beslut C(92)39/slutlig om kontroll av gränsöverskridande transporter av avfall avsett för återvinning

³ Se artikel 1 avfallstransportförordningen

- att transporter som inte är förbjudna noga ska övervakas och kontrolleras så att de genomförs på ett sätt som säkerställer en hög skyddsnivå för miljön och människors hälsa

För att säkerställa målen föreskriver avfallstransportförordningen i huvudsak tre olika kontrollförfarande.

- Förbud
- Krav på att transporter på förhand skall anmälas till och godkännas av samtliga berörda behöriga myndigheter (nedan benämnt förprovning) eller
- Krav på att transporterna åtföljs av viss information (nedan informationsplikt)

I kapitel 3 redogörs övergripande för förfarandereglererna när krav på föranmälan föreskrivs respektive vad som krävs när krav på informationsplikt föreskrivs. Där anges också något kort om tullförfarandet vid export och importer av avfall.

Vilket av de tre kontrollförfarandena som gäller för en viss avfallstransport styrs av tre faktorer:

- vilka länder som är involverade
- vilket sorts avfall som transporteras och
- vilken behandlingsmetod avfallet skall genomgå i mottagarlandet

I kapitel 4 redogörs mer ingående om dessa tre regelverksstyrande omständigheter.

Avfallstransportförordningen innehåller inga sanktioner vid överträdelser av bestämmelserna. Av artikel 3 i EG-direktivet 2008/99 (EG) om skydd för miljön genom straffrättsliga bestämmelser, framgår att medlemsstaterna ska säkerställa att transporter av avfall i icke försumbar mängd, som enligt avfallstransportförordningen är olagliga, utgör straffbara gärningar när de är olagliga och begås uppsåtligt eller av grov vårdslöshet. Enligt artikel 50.1. i avfallstransportförordningen föreskrivs vidare att medlemsstaterna ska fastställa effektiva, proportionerliga och avskräckande sanktioner för överträdelser av bestämmelserna i avfallstransportförordningen.

Sanktionerna vid överträdelser av någon bestämmelse i avfallsförordningen återfinns således i respektive medlemsstats nationella strafflagar. I kapitel 5 redogörs allmänt för Sveriges sanktionssystem som består av ett straffrättsligt respektive ett administrativt sanktionssystem. I samband härmed kommer särskilt belysas särskilda frågeställningar avseende brottens fullbordanspunkt och försökspunkt i de delar detta är relevant.

Slutligen, i kapitel 6, återfinns mer i detalj avfallstransportförordningens bestämmelser om när förbud, förprovning eller informationsplikt föreligger vid

- Transporter inom EU
- Export från EU
- Import till EU

I samband härmed kommer redogöras för om och i så fall på vilket sätt en överträdelse sanktioneras i den svenska nationella lagstiftningen.

Som angavs ovan innehåller förordningen även bestämmelser vid transitering genom gemenskapen till och från tredjeländer⁴. Dessa bestämmelser kommer emellertid inte att beröras närmare.

⁴ Avdelning IV i avfallstransportförordningen

2 Avfall

Avfallstransportförordningen reglerar enbart föremål som är att anse som avfall. Det är därför av största vikt att kunna fastställa om föremålet i fråga är avfall eller inte.

Vad som avses med avfall definieras i avfallstransportförordningen. Avfallstransportförordningen hänvisar till definitionen av avfall i Direktiv 2006/12/EG vilket upphävts och ersatts av Direktiv 2008/98/EG om avfall (avfallsdirektivet). Enligt sistnämnda direktiv avses med avfall ”ämne eller föremål som innehavaren gör sig av med eller avser eller är skyldig att göra sig av med”⁵.

Eftersom avfallstransportförordningen direkt hänvisar till direktivet blir direktivet gällande.

Avfallsdefinitionen är således vid en strikt tolkning förhållandevis vid och ställer egentligen inga krav på föremålets status såsom ålder eller funktion. Det är tillräckligt att innehavaren gör sig av med det. När en myndighet gör en kontroll av en transport sker det vid en senare tidpunkt och det går då inte alltid att klargöra innehavarens intention bara genom att titta på godset. Vid en avfallsbedömning måste därför omständigheter som objektivt tyder på att innehavaren har gjort sig av med föremålet beaktas. Status, ålder och funktion är exempel på sådana omständigheter.

2.1 Tolkning av avfallsdirektivets definition av avfall – EU-domstolen

Som angetts inledningsvis är vid tolkningen av förordningens respektive direktivets artiklar, EU-domstolens praxis av omedelbar betydelse. Det finns ett par avgörande där EU-domstolen analyserat begreppet avfall som är viktiga att känna till vid avfallsbedömningen och domstolens synes just lägga vikt vid till ex. föremålets status för att avgöra om föremålet är avfall eller inte. Domarna är från tiden före det nya avfallsdirektivet men är fortfarande av betydelse.

I målen C206/88 och C207/88 slår EU-domstolen fast att avfall kan ha ett ekonomiskt värde och att avfall är en handelsvara⁶.

I målen C418/97 och C419/97 anger EU-domstolen att om föremålet måste genomgå ett återvinnings- eller bortskaffningsförfarande (beträffande definitionerna av dessa begrepp, se nedan) är det en presumtion för att det är avfall (men det behöver inte vara det), att begreppet inte skall tolkas restriktivt, att om allmänheten

⁵ Artikel 2.1 avfallsförordningen och artikel 3.1 och artikel 41 i Europaparlamentets och rådets direktiv 2008/98/EG om avfall och om upphävande av vissa direktiv

⁶ Se även Svea Hovrätt dom den 15 december 2005 mål nr B 5292-05

uppfattar det som avfall är det en presumtion för att så är fallet men att en bedömning måste göras med hänsyn till samtliga omständigheter och med beaktande av direktivets ändamål.

2.2 Tolkning av avfallsdirektivets definition av avfall – vägledning utöver EU-domstolen

Av 2008-års avfallsdirektiv framgår att kommissionen, med utgångspunkt i definitionen av avfall och i syfte att främja säkerhet och enhetlighet, får anta riktlinjer för att i vissa fall specificera när ämnen eller föremål blir avfall⁷. EU:s miljödirektorat⁸ har tagit fram sådana riktlinjer - ”Guidance on the interpretation of key provisions of directive 2008/98/EC on waste”⁹. Riktlinjerna är, som angetts inledningsvis, inte rättsligt bindande eftersom det enbart är EU-domstolen som har exklusiv rätt att tolka EU-lagstiftningen men torde kunna tjäna som vägledning vid bedömningen så länge detta inte strider mot EU-domstolens praxis.

Därutöver har medlemsstaterna genom respektive kontaktorganisation enats om riktlinjer till stöd för hur avfall ska bedömas när det gäller särskilda avfallskategorier. Riktlinjer finns på Naturvårdsverkets hemsida och finns för följande avfallslag:

- Elektronikavfall
- Flygaska
- Träavfall
- Slagg från bearbetning av kopparlegeringar
- Glasavfall från katodstrålerör
- Avfallspatroner som innehåller toner eller bläck
- Uttjänta fordon

Inte heller dessa är rättsligt bindande men torde även de kunna tjäna som vägledning vid bedömningen av avfall. Så har de också tillämpats i svenska domstolar.

Direktiv ska implementeras i de nationella lagstiftningarna. Avfallsdirektivet har implementerats i miljöbalken 15 kap och avfallsförordningen (2011:297). I förarbetena till angivna författningar framgår hur Sverige tolkat avfallsdirektivet. Det är dock viktigt att ha i åtanke att en medlemsstat kan gå längre än vad direktivet ålägger staten samt att andra direktiv, t.ex. WEEE-direktivet (se nedan) implementeras i samma författning. Tolkningarna och betydelsena kan därför skilja sig åt. När det gäller definitionen ”avfall” överensstämmer definitionerna i avfallsdirektivet och miljöbalken till fullo¹⁰.

⁷ Se direktivets preambel punkt 24

⁸ Directorate-General Environment

⁹ http://ec.europa.eu/environment/waste/framework/pdf/guidance_doc.pdf

¹⁰ Hovrätten över Skåne och Blekinge den 6 februari 2014 mål nr B 1904-12 (domen är överklagad till Högsta domstolen).

2.3 Omvänd bevisbörda

Den 15 maj 2014 ändrades artikel 50 i avfallstransportsförordningen. Ändringen innebär att myndigheten kan kräva att den som ansvarar för en transport av ett ämne eller föremål lämnar in dokumentation som styrker ämnets eller föremålets ursprung och destination samt att det inte är avfall, inklusive vid behov dokumentation avseende dess funktionalitet. Myndigheterna ska också kunna konstatera att det berörda ämnet eller föremålet är skyddat mot skador under transport, lastning och lossningen genom att det exempelvis har förpackats och lastats på ett lämpligt sätt. Ändringen i artikel 50 ska börja tillämpas 1 januari 2016. Detta är i princip vad som anges i de riktlinjer som lämnats för elektronikavfall. Bevisbördan kommer således åläggas den ansvariga transportören.

En sådan omvänd bevisbörda finns redan i EG-direktiv 2012/19/EU om avfall som utgörs av eller innehåller elektrisk och elektronisk utrustning (WEEE) och som är ett komplement till 2008-års avfallsdirektiv. WEEE direktivet har implementerats i svensk lagstiftning i avfallsförordningen (SFS 2011:927) och innehåller bland annat bestämmelser när elektronikutrustning kan antas vara avfall i samband med en gränsöverskridande avfallstransport samt krav på dokumentation¹¹.

2.4 Sammanfattning – avfall

Sammanfattningsvis torde vid bedömningen om det är fråga om avfall eller inte enligt avfallstransportsförordningens och avfallsdirektivets definition tolkas utifrån EU-domstolens praxis men även med stöd av avfallstransportsförordningens syfte samt ovan nämnda ytterligare vägledningar såsom kommissionens tolkning m.m.

¹¹ 70a-70c §§ avfallsförordningen (SFS 2011-734)

3 Förfaranderegler

Avfallstransportförordningen föreskriver på vilket sätt den som ska transportera/exportera/importera avfall skall förfara när reglerna om förprovning eller informationsplikt träder in. I avsnittet redogörs för dessa bestämmelser. Reglerna som bestämmer i vilka fall förprovning eller informationsplikt eller i förekommande fall förbud inträder redogörs för i kapitel 6 nedan.

EU är en tullunion och därför deklarerar inte varor som transporteras inom unionen till tulladministrationerna. För gods som kommer in till EU från icke medlemsstater (import) och gods som skickas ut från EU (export) måste en tulldeklaration inlämnas. För att få importera alternativt exportera krävs att tulldeklarationen blir klarerad (godkänd) av tullmyndigheten i den berörda medlemsstaten.

3.1 Förfarandet vid förhandsanmälan och godkännande

Grundreglerna för hur förprovningsförfarandet går till framgår i avsnitt II i avfallstransportförordningen.

Rubriceringen till avsnitt II anger att bestämmelserna rör transporter inom gemenskapen. Förprovning kan dock krävas även vid export, import och transporter inom EU. Reglerna för dessa avfallstransporter regleras i andra avsnitt i förordningen men dessa bestämmelser hänvisar till avsnitt II när det gäller själva förfarandet vid provning med vissa angivna anpassningar beroende på om det är export, import eller transport inom EU. Vilka dessa anpassningar är framgår av avfallsförordningens artiklar. De särskilda anpassningarna redogörs inte för här.

Anmälan ska på förhand göra en skriftlig anmälan till den behöriga avsändarmyndigheten vilket i Sverige är Naturvårdsverket. Anmälan görs alltså i det land som avfallet skall transporteras ifrån. Ansökan ska göras på två dokument vilka tillhandahålls av den behöriga myndigheten: ett anmälningsdokument¹² och ett transportdokument¹³. Förutom dessa dokument ska anmälan också ta fram ett avtal mellan anmälan och mottagaren och en ekonomisk säkerhet i original¹⁴.

Om inte avsändarmyndigheten har fått en korrekt ifylld anmälan och inte har något att invända¹⁵ mot transporten ska den vidarebefordra anmälan till den behöriga mottagarmyndigheten med kopior till eventuella transitmyndigheter samt informera anmälan om att anmälan vidarebefordrats¹⁶. Berörda behöriga myndigheter kan

¹² Återfinns i bilaga 1A till avfallstransportförordningen

¹³ Återfinns i bilaga 1B till avfallstransportförordningen

¹⁴ Artikel 4.4 och 5 samt 4.5 och 6 i avfallstransportförordningen

¹⁵ Under vilka förutsättningar invändningar får resas framgår av artikel 11 och 12

¹⁶ Artikel 7

begära viss kompletterande information¹⁷ och därefter ska de skriftligen antingen godkänna transporten med eller utan villkor eller resa invändningar mot transporten¹⁸. Ett godkännande/samtycke från ett transitlands behöriga myndighet kan vara underförstått om en behörig myndighet inte reser någon invändning.

De skriftliga godkännandet/godkännandena ska vidarebefordras till anmälaren. I detta framgår även om särskilda villkor uppställts. Transportdokumentet och en kopia av anmälningsdokumenten med de behöriga myndigheternas godkännande ska följa med varje transport. Innan transporten avgår ska anmälaren underrätta de behöriga myndigheterna som berörs senast tre arbetsdagar innan transporten¹⁹. Först därefter får transporten genomföras²⁰.

När avfallet har tagits emot hos den anläggning som ska behandla avfallet skall detta bekräftas till anmälaren och de behöriga myndigheterna. När avfallet slutligen återvunnits eller bortskaffas ska behandlingsanläggningen intyga detta.

Naturvårdsverket tar ut en avgift för att granska anmälan²¹. Även övriga berörda behöriga myndigheter får ta ut en avgift.

På Naturvårdsverkets hemsida finns detaljerad information om anmälningsförfarande/godkännandet²² samt vad anmälaren ska fullgöra när godkännandet erhållits²³.

3.2 Innebörden av det allmänna informationskravet

I syfte att underlätta spårningen av avfallstransporter ska, innan transporten sker, den person som organiserar transporten underteckna en informationsblankett²⁴ och denna blankett skall medfölja transporten. Informationsblanketten benämns ”An-nex sju dokument”. Den som organiserar transporten ska vidare teckna ett avtal med mottagaren av avfallet för återvinning. Vad avtalet ska omfatta framgår av förordningen²⁵.

¹⁷ Artikel 8

¹⁸ Artikel 9

¹⁹ Artikel 16 a och 16 b

²⁰ Artikel 9.6

²¹ Sedan den 1 januari 2015 är avgiften 8 500 kronor.

²² <http://www.naturvardsverket.se/Stod-i-miljoarbetet/Vagledningar/Avfallstransporter/Gransoverskridande/Sa-gor-du-en-anmalan/>

²³ <http://www.naturvardsverket.se/Stod-i-miljoarbetet/Vagledningar/Avfallstransporter/Gransoverskridande/Vad-galler-nar-du-fatt-ett-godkannande/>

²⁴ Artikel 18.1. och Bilaga VII till förordningen

²⁵ Artikel 18.2

Informationsblanketten skall undertecknas av återvinningsanläggning-
en/laboratoriet och mottagaren efter det att avfallet mottagits. På Naturvårdsverkets
hemsida finns mer detaljerad information om informationsplikten²⁶.

3.3 Tullförfarandet

Förutom avfallsförordningens förfaranderegler krävs i samband med import och
export godkännande från Tullverket).

3.3.1 Export

Med export avses att en unionsvara förs ut till ett land utanför EU. Det är viktigt att
en exportör känner till vilka regler som gäller för den vara som ska exporteras, då
vissa varor omfattas av restriktioner. I vissa fall kan det vara tillåtet att exportera
restriktionsvaror om man fått tillstånd av ansvarig myndighet exempelvis att ekspor-
tera avfall om man fått tillstånd av Naturvårdsverket.

Exporten måste deklarerats till Tullverket i en tulldeklaration. För att kunna ekspor-
tera varan behöver tulldeklarationen ha blivit klarerad (godkänd) av Tullverket.

Kontroller av gods som anmälts till export genomförs innan svensk territorialgräns
passerats. En eventuell illegal avfallstransport är därmed i normalfallet inte full-
bordat brott. Ett brott befinner sig istället på förberedelse- eller försöksstadiet.

3.3.2 Import

Med import avses att en vara förs in till EU från ett land utanför EU. Importen
måste deklarerats till Tullverket i en tulldeklaration. För att kunna importera varan
behöver tulldeklarationen ha blivit klarerad (godkänd) av Tullverket. I samband
med import får varan status som gemenskapsvara, vilket omfattar varor som har sitt
ursprung i, eller har importerats till EU.

Ett eventuellt brott i samband med import är till skillnad mot vid export ett fullbor-
dat brott. Detta eftersom svensk territorialgräns är passerad innan godset kontrolle-
ras.

²⁶ <http://www.naturvardsverket.se/Stod-i-miljoarbetet/Vagledninga/Avfallstransporter/Gransoverskridande/Informationsplikt/>

4 Regler för vilka kontrollförfaranden som gäller

Som angavs inledningsvis bygger bestämmelserna i princip på tre olika kontrollförfarande; förbud, förprovning eller informationsplikt. Vilket förfarande som gäller för en viss avfallstransport är beroende av tre omständigheter.

1. Vilka länder är berörda (avsändar-, transit, mottagarland)
2. Vilket behandlingsförfarande (återvinning eller bortskaffande) skall avfalllet genomgå i mottagarlandet?
3. Vad är det för avfall?

4.1 Vilka länder är berörda

Avfallstransportförordningen är indelad i avdelningar och varje avdelning är indelad i avsnitt och artiklar. I avdelning I regleras avfallsförordningens tillämpningsområde och här återfinns också definitioner av många av de begrepp som återkommer i regelverket.

I avdelning II – V regleras sedan vilket kontrollförfarande som gäller. Avdelningarna är uppdelade efter om det är fråga om transporter inom EU, export till och import från tredje land och slutligen transitering genom gemenskapen till och från tredje land. Det sistnämnda ligger utanför denna redogörelse.

Avdelning I	Tillämpningsområde och definitioner
Avdelning II	Transporter inom gemenskapen med eller utan transitering genom tredje land
Avdelning III	Export från gemenskapen till tredje land
Avdelning IV	Import till gemenskapen från tredje land
Avdelning V	Transitering genom gemenskapen till och från tredje land

Om förbud, förprovning eller informationsplikt gäller för en transport, export eller import är beroende på vilket tredje land eller vilka grupper av tredje länder som är involverade. Samma regler gäller alltså inte för alla länder utanför EU. Bestämmelserna är olika beroende på om det är länder som är part i Baselkonventionen, länder som omfattas av OECD-beslutet, EFTA-länder, länder som ingått särskilda avtal med EU eller med en enskild medlemsstat när det gäller avfallstransporter eller länder som har särskilda krav för import till deras land samt de utomeuropeiska länderna och territorierna och Antarktis.

Organisationen för ekonomiskt samarbete och utveckling - OECD – är en internationell organisation för utbyte av idéer och erfarenheter inom områden som påverkar den ekonomiska utvecklingen mellan industriella länder med demokrati och

marknadsekonomi. Nuvarande medlemmar är 34 stycken. Vilka dessa är framgår av hemsidan för OECD²⁷. Syftet med OECD-beslutet som nämndes i inledningen är att underlätta handel med avfall för återvinning mellan medlemsstaterna.

Europeiska frihandelssammanslutningen – EFTA – är en europeisk frihandelsorganisation. Syftet med samarbetet var att skapa fri handel för industriprodukter mellan länderna. Nuvarande medlemmar är Island, Liechtenstein, Norge och Schweiz.

I vissa situationer får ett tredje land själv bestämma vad som skall gälla för till exempel importer till deras land och i vissa situationer för EU eller en enskild medlemsstat träffa särskilda avtal med ett annat land. Om sådana möjligheter finns framgår det av artiklarna i avfallstransportförordningen.

De utomeuropeiska länderna och territorierna anges särskilt i Rådets beslut 2001/822/EG av den 27 november 2001 om associering av de utomeuropeiska länderna och territorierna med Europeiska gemenskapen (ULT-beslut) bilaga 1 A²⁸. De är författningsmässigt knutna till fyra av EU:s medlemsstater: Danmark, Frankrike, Nederländerna och Storbritannien. Deras medborgare är EU-medborgare. Länderna ingår dock inte i gemenskapens territorium. Som följd av detta är de inte direkt underställda EU:s lagstiftning. De finns därför särskilda bestämmelser som reglerar avfallstransporter mellan EU och ett sådant territorium.

Mot bakgrund av ovan är det, som en första åtgärd, viktigt att reda ut vilka länder som är involverade i transporten.

4.2 Vilket behandlingsförfarande ska avfallet genomgå i mottagarlandet?

Vilket behandlingsförfarande avfallet skall genomgå i mottagarlandet har stort avgörande för vilket kontrollförfarande som gäller. Ett behandlingsförfarande är antingen återvinning eller bortskaffande. Avfall som inte behöver genomgå något behandlingsförfarande, till exempel om avfallet skall återanvändas direkt utan att det behöver genomgå någon behandling, omfattas inte av avfallstransportförordningens bestämmelser med något undantag – till exempel export av avfall till Antarktis (se nedan). Generellt är kraven strängare när det gäller transporter av avfall för bortskaffande än för transporter av avfall för återvinning.

Vad som avses med bortskaffande respektive återvinning definieras i avfallstransportförordningen. På samma sätt som när det gäller avfallsdefinitionen, hänvisar

²⁷ <http://www.oecd.org/about/membersandpartners/>

²⁸ Artikel 2.26 avfallstransportförordningen

förordningen till definitionerna i Direktiv 2006/12/EG vilket upphävts och ersatts av Direktiv 2008/98/EG²⁹ om avfall (avfallsdirektivet).

ÅTERVINNING

Enligt avfallsdirektivet är återvinningsförfarandena angivna i artikel 3 punkterna 15-18 och benämns återvinning, förberedelse för återanvändning, materialåtervinning och regenerering av spilloljor. I tidigare nämnda riktlinjer från EU-kommissionens Generaldirektorat för miljö finns riktlinjer för hur begreppen återvinning (och bortskaffande) enligt Kommissionen skall tolkas (Guidance on the interpretation of key provisions of directive 2008/98/EC on waste). Av denna vägledning synes framgå att samtliga förfaranden enligt artikel 3 punkterna 15-18 är återvinningsförfaranden. Det understryks i vägledningen att behandling av avfall antingen är återvinning eller bortskaffande och att de tre underkategorierna i punkterna 16-18 är återvinningsförfaranden. Sverige har vid implementeringen av avfallsdirektivet gjort samma tolkning och så även Växjö tingsrätt, Mark- och miljödomstolen i dom den 19 december 2014 mål nr M4398-14 vid prövning av ett av länsstyrelsen utfärdat exportförbud med stöd av avfallstransportförordningen.

Återvinningsförfarandet ”förberedelse för återanvändning” definieras som återvinningsförfaranden som går ut på kontroll, rengöring eller reparation, genom vilka produkter eller komponenter av produkter som har blivit avfall bereds för att användas igen utan någon annan förbehandling. De angivna åtgärderna – kontroll, rengöring eller reparation – är sådana objektivt påvisbara omständigheter som tillsynsmyndigheterna enligt ovan nämnda riktlinjer också använder vid avfallsbedömningen. Även ovan nämnda riktlinjer som medlemsstaterna genom respektive kontaktorganisation enats om till stöd för hur avfall skall bedömas när det gäller särskilda avfallskategorier (se t.ex. Revised Correspondents Guidelines No 1 avseende elektriska produkter) kan därför tjäna som riktlinjer. Det är dock viktigt att understryka att avfallsbedömningen och återvinningsbedömningen är två helt skilda bedömningar. Samma påvisbara omständigheter används för att göra de båda bedömningarna, men de har olika definitioner och är två olika saker. EU-domstolens dom i målen C418-419/97 berör detta; om föremålet behöver genomgå ett återvinningsförfarande är det en presumtion för att föremålet är att anses som avfall, **men** så är inte alltid fallet utan en helhetsbedömning behöver göras.

När det gäller den straffrättsliga bedömningen råder för tillfället en viss oklarhet beträffande vad som avses med återvinning. Vid en straffrättslig bedömning har legalitetsprincipen en central roll. Den innefattar ett föreskriftskrav, ett analogiförbud, ett retroaktivitetsförbud och ett obestämdhetsförbud. Oklarheten består i om enbart definitionen i artikel 3.15 ”återvinning” är återvinning i förordningen mening eller om även övriga tre punkter (artikel 3.16–18) omfattas av återvinningsde-

²⁹ Artikel 3.4 och 3.6 i Avfallsförordningen samt artikel 41 i Europaparlamentets och rådets direktiv 2008/98/EG om avfall och om upphävande av vissa direktiv. Direktivet är implementerat i 15 kap miljöbalken.

initionen. Hovrätten över Skåne och Blekinge har i dom den 6 februari 2014 mål nr B 1904-12 anslutit sig till den sistnämnda bedömningen. Hovrätten över Västra Sverige har emellertid i dom den 18 december 2014 i mål nr B 3634-13 gjort en annan bedömning. Hovrätten anser, av legalitetsskäl, att enbart definitionen i artikel 3.15 är återvinning och att det vore en icke tillåten utvidgad tolkning av begreppet återvinning att låta även definitionerna i artikel 3.16–18 omfattas av återvinningsdefinitionen. Frågan är för närvarande underställd Högsta domstolens prövning.

BORTSKAFFANDE

Bortskaffande definieras i artikel 3 punkten 19.

4.3 Vad är det för sorts avfall - avfallsklassificering?

Den sista omständigheten som styr vilka regler som gäller för transporten är vad det är för avfall som transporteras.

Kända begrepp inom avfallsklassificeringen är grönt avfall och gult avfall. I detta sammanhang menas med grönt avfall mindre farligt avfall som inte behövs kontrolleras i lika stor utsträckning som sådant avfall som benämns gult och bland annat innefattar farligt avfall. I de flesta fall kontrolleras inte grönt avfall lika ingående som gult avfall.

Till avfallstransportförordningen finns ett antal förteckningar över avfall i form av bilagor (Bilaga III – V).

Bilaga III: Förteckning över avfallsslag som omfattas av det allmänna informationskravet enligt artikel 18 (Den ”gröna” avfallsförteckningen)

Bilaga III A: Blandningar av två eller fler avfallsslag i Bilaga III som inte är klassificerade under en enda rubrik enligt artikel 3.2.

Bilaga III B: Ytterligare grönt avfall som skall införas i berörda bilagor till Baselkonventionen eller OECD-beslutet enligt artikel 58.1.B

Bilaga IV: Förteckning över avfallsslag som omfattas av förfarandet med skriftlig förhandsanmälan och skriftligt förhandsgodkännande (Den ”Gula” Avfallsförteckningen)

Bilaga IVA: Avfall som anges i Bilaga III men som omfattas av förfarandet med skriftlig förhandsanmälan och skriftligt förhandsgodkännande (artikel 3.3)

Bilaga V: Avfall som omfattas av exportförbud enligt artikel 36

Rubrikerna till bilagorna kan synas något missledande. Det kan vara lätt att förledas att tro att för så kallat grönt avfall (Bilaga III, IIIA, IIIB) gäller enbart informationsplikt och för så kallat gult avfall (Bilaga IV och IVA) gäller krav för förprovning samt om avfallet finns i bilaga V gäller förbud mot export. Så är emellertid inte alltid fallet. Detta är åter igen beroende på vilka länder som är involverade och/eller vilken behandlingsmetod avfallet skall genomgå i mottagarlandet. Bilaga V består dessutom av en del med avfall för vilket exportförbud inte råder. Det är därför också viktigt att läsa inledningarna till respektive bilaga eftersom där kan finnas undantag och även ges direktiv på vilket sätt bilagorna skall tillämpas.

Avfallstransportförordningen genomför som ovan nämnts både Baselkonventionen och OECD-beslutets bestämmelser. Bilagorna till avfallstransportförordningen består därför, dels av hänvisningar till Baselkonventionens listor, dels till OECD-beslutets listor och slutningen av EU:s egna tillägg. Det kan vara svårt att enkelt hitta i bilagorna. Naturvårdsverket har därför ställt samman bilagorna på ett mer överskådligt sätt³⁰.

I listorna har upptagits alla avfallsslag som är kända och varje avfallsslag har fått en kod som benämns Baselkod eller OECD-kod. Ibland går det inte att hitta ett specifikt avfall i bilagorna och då kallas avfallet för olistat/not listed.

Varje avfallskategori är listad var för sig. Avfallet kan vara en sorts kategori eller blandat av två olika kategorier. Detta framgår dock av respektive Baselkod/OECD-kod. Bilaga III A tar, även om den är tom för tillfället, särskilt upp blandningar av två eller flera avfallsslag i bilaga III som inte går under samma kod.

Om två eller flera avfallsslag (koder) har blandats utan att de tillsammans har en egen kod är avfallet blandat. Enligt artikel 2.3 definieras blandat avfall som avfall som härrör från avsiktlig eller oavsiktlig blandning av två eller flera avfallsslag och för vilka det inte finns någon enskild avfallskod i bilagorna III, IIIB, IV och IVA. Avfall som transporteras i en enskild avfallstransport bestående av två eller flera avfallsslag, men där dessa är åtskilda, anses inte vara blandat avfall.

³⁰ <http://www.naturvardsverket.se/upload/stod-i-miljoarbetet/vagledning/avfall/grot/bilagaIII.pdf>
<http://www.naturvardsverket.se/upload/stod-i-miljoarbetet/vagledning/avfall/grot/bilagaIV.pdf>

5 SVERIGES SANKTIONSSYSTEM

5.1 Allmänt

Sverige har två parallella sanktionssystem när det gäller överträdelser av avfalls-transportförordningens bestämmelser; det straffrättsliga sanktionssystemet och det administrativa sanktionssystemet. Överträdelser av mer allvarlig karaktär såsom överträdelser av export- och importförbuden samt överträdelser av avfallsförordningens krav på anmälan till och godkännande från samtliga berörda myndigheter är kriminaliserade. Mindre allvarliga överträdelser beivras istället med miljöskattionsavgift.

5.1.1 Sveriges straffrättsliga sanktionssystem

Straffbestämmelserna finns, dels i lag (2000:1225) om straff för smuggling (nedan smugglingslagen), dels i 29 kap 4 a § punkter 2-15 miljöbalken. Av 29 kap 11 § 2 st miljöbalken framgår att om ansvar för gärningen kan dömas ut enligt smugglingslagen skall inte ansvar dömas ut för brott enligt miljöbalken. Smugglingslagen är således primär i förhållande till miljöbalkens straffbestämmelser. Detta innebär således att man först prövar om ansvar kan dömas ut enligt smugglingslagen och för det fall att så inte kan ske prövar man om ansvar kan dömas ut enligt miljöbalken.

Som anges ovan avses med export att en unionsvara förs ut till ett land utanför EU och med import att en vara förs in till EU från ett land utanför EU. Det är viktigt att en exportör känner till vilka regler som gäller för den vara som ska exporteras eller importeras, då vissa varor – såsom är fallet med avfall - omfattas av restriktioner såsom förbud och eller särskilda villkor såsom till exempel tillstånd. Smugglingsbrott blir således endast aktuellt i de fall det är fråga om export från eller import till EU.

I de fall där transporten sker enbart inom EU har Tullverket, när det gäller avfall, inte rätt att kontrollera avfallet och de sändningar som transporteras inom EU ska inte deklarerats till Tullverket då EU är en tullunion med fri rörlighet för varor. Smugglingslagen kommer då inte att bli aktuell vid sådana transporter. Straffbestämmelserna finns då enbart i miljöbalken.

5.1.2 Fullbordade brott och osjälvständiga brottsformer

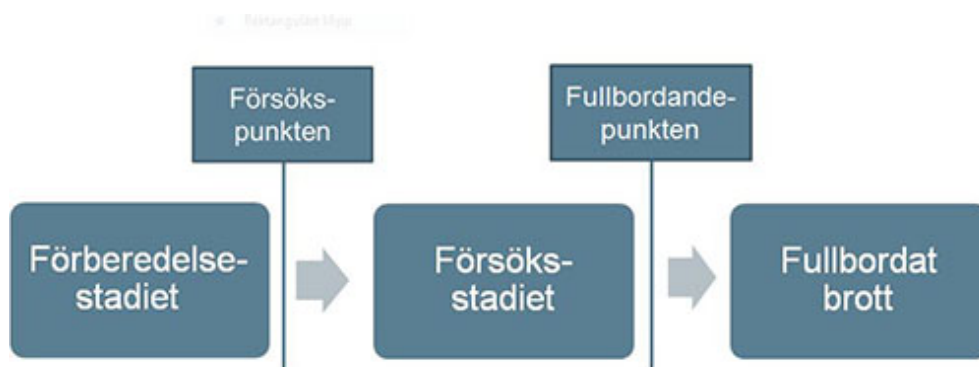
I respektive brottsbeskrivning anges de förutsättningar som ska vara uppfyllda för att ett brott ska anses vara begånget. Först när samtliga förutsättningar – rekvisit - är uppfyllda är brottet fullbordat. Det är därför viktigt att veta när ett visst brott anses fullbordat. Fullbordanspunkten är olika beroende på vilken straffbestämmelse som är aktuell.

Vid sidan av fullbordade brott finns så kallade osjälvständiga brottsformer som omfattar förberedelse, stämpling och försök till brott. Det är således frågan om aktiviteter som företas innan brottet fullbordas men med avsikt att brottet skall genomföras.

För att ansvar för försök, förberedelse och stämpling ska kunna komma ifråga krävs enligt 23 kap brottsbalken att brottet är straffbelagt som försök, förberedelse eller stämpling till ett visst brott. Huruvida så är fallet anges särskilt i lag för varje typ av brott.

Ansvar för försök, förberedelse eller stämpling kommer inte ifråga om den som frivilligt, genom att avbryta gärningens utförande eller annorledes, föranlett att brottet inte fullbordas.

För att försöksbrott skall föreligga krävs, förutom att brottet är kriminaliserat som försök, också att någon har påbörjat utförandet av visst brott utan att detta kommit till fullbordan. Den så kallade försökspunkten måste alltså passerats. Därutöver krävs att fara förelegat för att handlingen skulle leda till brottets fullbordan eller sådan fara endast på grund av tillfälliga omständigheter varit uteslutet.

5.1.2.1 SÄRSKILT OM FULLBORDANSPUNKTEN

Vid export eller import av avfall från EU är fullbordanspunkten, såsom Sverige tolkat begreppen, uppnådd först när den aktuella transporten passerar svenskt territorium på sin väg in eller ut från riket³¹. Detta gäller både vid förbud mot export eller import samt exporter/importer som kräver förhandsanmälan och skriftlig god

³¹ Se prop. 2009/10:35 s 22

kännande och det gäller både vid smugglingsbrott och otillåten miljöverksamhet³². I syfte att säkerställa att svenska myndigheter effektivt ska kunna ingripa mot transporter i strid med exportbestämmelserna är dock dessa – men inte överträdelser mot importbestämmelserna - kriminaliserade även på försöksstadiet.

Vid överträdelser av transporter inom EU med krav på förprovning (skriftlig anmälan och godkännande) framgår av avfallstransportförordningen att transporten inte får påbörjas innan samtliga behöriga myndigheter godkänt transporten³³. Överträdelsen är således fullbordad redan när en transport påbörjas utan att anmälan skett och ett gränsöverskridande av Sveriges territorialgräns är således inte nödvändigt³⁴. I detta fall blir som angetts ovan inte smugglingslagen aktuell.

SÄRSKILT OM FÖRSÖKSBROTT

Som framgår ovan är försöksbrott aktuellt främst när det gäller överträdelser av bestämmelser som rör export av avfall. Även importfallen skulle tänkas komma att aktualiseras som försöksbrott men märk att dessa inte är kriminaliserade i 29:4 a § miljöbalken utan enbart som smugglingsbrott. Praktiskt torde dock frågan främst uppkomma vid exportfallen varför enbart dessa berörs närmare. När det är fråga om avfallstransporter inom EU med krav på förprovning (skriftlig anmälan och godkännande) är det inte aktuellt att utreda försökspunkten mot bakgrund av att bordet fullbordas redan vid transportens påbörjande och då denna överträdelse av nämnda skäl inte är kriminaliserad på försöksstadiet.

När försökspunkten är uppnådd vid brott där ett gränsöverskridande är ett krav för fullbordat brott framgår av förarbetena till smugglingslagen och miljöbalken³⁵. Bedömningen synes vara de samma. För att försökspunkten skall vara uppnådd torde i vart fall transporten mot gränsen ha påbörjats. Före inledd transport, t.ex. om godset står kvar vid exportörens lager är det tveksamt om försökspunkten är

³² I samband med Åklagarmyndighetens internationella samarbeten avseende olagliga avfallstransporter har det framkommit att ett flertal EU-medlemsstater i sin rättstillämpning tolkar det centrala begreppet export i avfallsförordningen på ett betydligt mer extensivt sätt än i Sverige. Av betydelse i det sammanhanget är att Sverige valt att sanktionera EG-förordningarnas exportförbud genom en koppling till den nationella smugglingslagen vilket saknar motsvarighet i t.ex. England och Nederländerna. Därmed har också exportbegreppet i Sverige automatiskt kopplats till en gränspassage vid bedömningen av brottets fullbordans- och försökspunkt. Detta samtidigt som det framstår som ytterst oklart hur smugglingslagen som enbart relaterar till Sveriges territorialgräns ska tillämpas på ett EG-rättsligt exportförbud som ju avser varutransport ut från EU:s yttre gräns. Det framgår vidare något oklart hur detta överensstämmer med avfallsförordningens tydliga uttalande om att transporter som avses att exporteras och som kräver förhandsprovning inte får påbörjas förrän sådant godkännande getts (alltså samma krav som gäller för transporter inom EU som kräver förprovning och där Sverige för dessa angett fullbordanspunkten till just transportens start). I nämnda EU-medlemsstater har man istället infört separata straffbestämmelser som tillåter att rättstillämpningen uttolkar exportförbuden på ett mer fristående sätt, bland annat utifrån syftet med bestämmelserna. I ovan nämnda stater har man på det sättet vid uttolkningen av exportförbuden fäst större fokus vid själva transportförloppet snarare än gränspassager. Resultatet av de skilda synsätten har medfört att straffansvaret för överträdelse av exportförbuden i England och Nederländerna kommit att omfatta alla som tar del i den transportkedja som syftar till en illegal export, d.v.s. från insamlingen av gods, lagring, lastning och vidare transport inklusive utsklippning. Det innebär att fullbordanspunkten för överträdelse av exportförbuden i dessa medlemsstater ligger väsentligt tidigare än den svenska försökspunkten för motsvarande överträdelse.

³³ Se artikel 9.6 avfallsförordningen

³⁴ Prop. 2009/10:35 sid 32

³⁵ Prop. 1999/2000:124 och prop. 2009/10:35

uppnådd. Ett sådant ärende har prövats av åklagare som funnit att försökspunkten inte var uppnådd³⁶.

FÖRBEREDELSE OCH STÄMPLING TILL BROTT

Den som, med uppsåt att utföra eller främja brott ska i de fall det särskilt anges dömas för förberedelse till brottet om personen:

- 1) tar emot eller lämnar pengar eller annat som betalning för ett brott eller för att täcka kostnader för utförandet av brott, eller
- 2) skaffar, tillverkar, lämnar, tar emot, förvarar, transporterar, sammanställer eller tar annan liknande befattning med något som är särskilt ägnat att användas som hjälpmedel vid ett brott.

Med stämpling förstås att någon i samråd med annan beslutar gärningen eller att någon söker anstifta annan eller åtar eller erbjuder sig att utföra den.

5.2 Import

Som angetts ovan kan vid överträdelser av importreglerna i avfallstransportförordningen primärt smugglingsbrott/olovlig införsel komma i fråga och sekundärt otillåten avfallstransport. Här redogörs allmänt för var i respektive lag straffbestämmelserna finns och om de är kriminaliserade som försök, förberedelse eller stämpling.

5.2.1 Fullbordade brott (import)

SMUGGLINGSLAGEN 3 § – SMUGGLINGSBROTT (UPPSÅTLIGA BROTT)

För smuggling döms den som i samband med införsel till landet av en vara som omfattas av ett särskilt föreskrivet förbud mot (importförbud) eller villkor för införsel (krav på förhandsanmälan och godkännande) uppsåtligen

- bryter mot förbudet eller villkoret genom att underlåta att anmäla varan till tullbehandling (3 § 1 st)
- lämnar oriktig uppgift vid tullbehandling eller underlåter att lämna föreskriven uppgift vid tullbehandling och därigenom ger upphov till fara för att införseln fullföljs i strid med förbudet eller villkoret (3 § 2 st)

För smuggling döms också den som uppsåtligen till landet för in en vara med stöd av ett tillstånd som föranletts av att någon lämnat oriktig uppgift eller underlåtit att lämna föreskriven uppgift till en tillståndsmyndighet eller förfar på ett sådant sätt hos en tillståndsmyndighet och därigenom föranleder att tillstånd meddelas och att varan förs in till landet med stöd av tillståndet (3 § 3 st 3 punkten).

³⁶ Riksenheten för miljö- och arbetsmiljömål, Enheten i Göteborg, beslut i ärende AM-177720-10

Under vissa förutsättningar som framgår av 4 § och 5 § kan smuglingen bedömas som ringa eller grov.

SMUGGLINGSLAGEN 7 § - OLOVLIG INFÖRSEL

För olovlig införsel döms den som av grov oaktsamhet begår en gärning som avses i 3 §.

MILJÖBALKEN 29:4 A – OTILLÅTEN AVFALLSTRANSPORT

För otillåten avfallstransport döms den som uppsåtligen eller av oaktsamhet importerar avfall i strid med i straffbestämmelsen särskilt angivna artiklar i avfallstransportsförordning.

5.2.2 Försöksbrott (import)

Försök till smuggling och grov smuggling är kriminaliserat enligt 14 § smugglingslagen.

Försök till olovlig införsel och försök till otillåten avfallstransport är, när det gäller importer, inte kriminaliserat.

5.2.3 Förberedelse och stämpling till brott (import)

Förberedelse och stämpling till grov smuggling är straffbart enligt 14 § smugglingslagen. I övrigt är inga i detta sammanhang aktuella gärningar kriminaliserade som förberedelse och stämpling.

5.3 Export

Överträdelse av exportreglerna i avfallstransportsförordningen är primärt kriminaliserade i smugglingslagen som smugglingsbrott eller olovlig införsel och sekundärt i miljöbalken som otillåten avfallstransport.

5.3.1 Fullbordade brott (export)

SMUGGLINGSLAGEN 3 § - SMUGGLINGSBROTT (UPPSÅT)

För smuggling döms den som uppsåtligen från landet

- för ut en vara i strid med ett särskilt föreskrivet förbud (exportförbud) eller villkor för utförseln (krav på förhandsanmälan och godkännande) (3 § 3 st 1 punkten)
- för ut en vara och efter utförseln förfogar över varan i strid med ett särskilt förbud eller villkor för utförseln (3 § 3 st 1 punkten)
- för ut en vara med stöd av ett tillstånd som föranletts av att någon lämnat oriktig uppgift eller underlåtit att lämna föreskriven uppgift till en tillståndsmyndighet eller förfar på ett sådant sätt hos en tillståndsmyndighet och därigenom föranleder att tillstånd meddelas och att varan förs ut från landet med stöd av tillståndet (3 § 3 st 3 punkten).

Under vissa förutsättningar som framgår av 4 § och 5 § kan smuglingen bedömas som ringa eller grov.

SMUGGLINGSLAGEN 7 § - OLOVLIG UTFÖRSEL

För olovlig utförelse döms den som av grov oaktsamhet

- begår en gärning som avses i 3 §
- i samband med utförelse från landet av en vara underlåter att anmäla varan till tullbehandling, lämnar oriktig uppgift vid tullbehandling eller underlåter att lämna föreskriven uppgift vid tullbehandling och därigenom ger upphov till fara för att sådant förbud eller villkor som avses i 3 § 3 st punkten 1 (se ovan).

MILJÖBALKEN 29:4A – OTILLÅTEN AVFALLSTRANSPORT

För otillåten avfallstransport döms den som uppsåtligt eller av oaktsamhet exporterar avfall i strid med i straffbestämmelsen särskilt angivna artiklar i avfallstransportsförordning (punkterna 3-9).

5.3.2 Försöksbrott (export)

Försök till smuggling och grov smuggling är kriminaliserat enligt 14 § smugglingslagen.

Försök till otillåten avfallstransport (p3-9) är kriminaliserat enligt 29 kap 4 a § 2 st miljöbalken.

Försök till olovlig utförelse (smugglingslagen 7 §) är inte kriminaliserat.

5.3.3 Förberedelse och stämpling till brott (export)

Förberedelse och stämpling till grov smuggling är straffbart enligt 14 § smugglingslagen. I övrigt är inga i detta sammanhang aktuella gärningar kriminaliserade som förberedelse och stämpling.

5.4 Transport inom EU

Överträdelse av bestämmelser som reglerar avfallstransporter mellan olika medlemsstater är kriminaliserad enbart som otillåten avfallstransport jämlikt 29 kap 4 a § p 2. Brottet är enbart kriminaliserat som fullbordat brott.

5.5 Sveriges administrativa sanktionssystem

Vissa överträdelse av bestämmelserna i avfallstransportsförordningen är avgiftsbelagda. För sådana överträdelse ska tillsynsmyndigheten besluta om miljöskattavgift. För att kunna ta ut avgiften ska överträdelsen vara angiven i förordningen (2012:259) om miljöskattavgifter. De avgiftsbelagda överträdelse för gränsöverskridande avfallstransporter finns förtecknade i kapitel 11 till förordningen om miljöskattavgifter. Avgifterna gäller framförallt överträdelse av administrativa krav i avfallstransportsförordningen och ligger mellan 2 000 och 10 000

kronor. Utöver de nämnda sanktionerna har tillsynsmyndigheten vid sin tillsyn av gränsöverskridande avfallstransporter rätt att meddela förbud och föreläggande i enlighet med bestämmelserna i 26 kap miljöbalken.

6 Avfallstransportförordningens särskilda bestämmelser och dess sanktioner

6.1 Avfallstransporter inom gemenskapen med eller utan transitering genom ett tredje land

6.1.1 Allmänt

Vid transport av avfall inom gemenskapen för **bortskaffande** är huvudregeln att det krävs skriftlig anmälan och skriftligt godkännande.

Sker transporten för **återvinning** är huvudregeln att det antingen krävs skriftlig anmälan och skriftligt godkännande eller att det är tillräckligt med informationskrav.

Överträdelse av bestämmelserna kriminaliseras enbart som otillåten miljöverksamhet i 29 kap 4 a § miljöbalken. Smugglingslagen blir inte tillämplig för transporter inom EU. Skälet till detta är att Tullverket, till skillnad mot till exempel narkotika, inte har rätt att kontrollera avfall vid EU:s inre gräns.

Brottet fullbordas redan när transporten påbörjas utan att anmälan skett eller att godkännande lämnats. Med transport avses enligt förordningen befordran av avfall som är avsett att återvinnas eller bortskaffas och som planeras att genomföras mellan vissa länder³⁷. Transporter i alla dess skeden, torde därmed omfattas.

6.1.2 Transporter inom EU för bortskaffande – artikel 3.1.a jämfört med artikel 4 och 9

Transporter av allt avfall för bortskaffande inom EU omfattas av förfarandet med skriftlig förhandsanmälan och skriftligt godkännande i enlighet med bestämmelserna i avdelning II i avfallstransportförordningen. Kravet gäller allt avfall oavsett i vilken bilaga det är listat eller om det inte är listat alls.

Av artikel 9.6 framgår att transporten inte får genomföras förrän godkännande lämnats och vissa andra krav är uppfyllda. Påbörjas transporten dessförinnan är det en olaglig transport som kriminaliseras genom **29 kap 4 a § punkten 2 miljöbalken**.

³⁷ Artikel 2 punkt 34

6.1.3 Transporter inom EU för återvinning som kräver skriftlig förhandsanmälan och godkännande – artikel 3.1.b jämfört med artikel 4 och 9

Transporter av visst sorts avfall för återvinning inom EU omfattas av förfarandet med skriftlig förhandsanmälan och skriftligt godkännande i enlighet med bestämmelserna i avdelning II om transporten avser avfall som anges i artikel 3.1.b.i-iv och angivna bilagorna.

Punkten i): Avfall som anges i bilaga IV

Bilaga IV består av två delar, del 1 och del 2.

Del 1 består av avfall som omfattas av

- bilaga II till Baselkonventionen = bilaga V del 3 till avfallstransportförordningen
- bilaga VIII i Baselkonventionen = bilaga bilaga V del 1.A. (farligt avfall)

Del 2 består av särskilt angivet avfallsslag.

Punkten ii) Avfall som anges i bilaga IV A

Enligt artikel 3.3 ska sådant avfall som anges i bilaga III som uppvisar vissa farliga egenskaper i stället tas upp i bilaga IV A enligt ett visst angivet förfarande i artikel 58. För närvarande är bilaga IV A tom.

Punkten iii) Avfall som inte omfattas av en enskild avfallskod i bilaga III, IIIB, IV eller IV A

Om avfallet finns listat i bilaga III eller IIIB gäller inte ett krav på förprovning. För sådant avfall gäller istället ett krav på informationsplikt (se nedan). Finns avfallet listat i bilaga IV och IVA finns däremot ett krav på förprovning. Om avfallet inte finns listat i någon av de angivna bilagorna skall reglerna om förprovning gälla. Oftast rör det sig om sådant avfall som inte hunnits kategoriserats in i någon lista ännu men det kan också gälla sådant avfall som finns i bilaga V del 2, farligt eller icke, som inte listats i nämnda bilagor. Förprovning gäller för sådant icke i bilagorna III, IIIB, IV och IVA listat avfallet.

Punkten iv) Blandat avfall som inte omfattas av en enskild avfallskod i bilaga III, III B, IV eller IVA med undantag för det som anges i bilaga III A.

Varje avfallsslag är listat var för sig. Två avfallsslag som är blandade kan också vara listade men då med en egen avfallskod antingen i angivna bilagor eller bilaga IIIA. Finns blandningen inte listat kräver det förprovning. Ett exempel är att om du blandar två skilda avfallsslag som finns i bilaga III, men som tillsammans inte har en egen kod, blir transporten förprovningspliktig istället för enbart informationspliktig om avfallsslagen transporterats var för sig.

I artikel 4-9 anges hur förfarandet med förprovningen går till (se ovan under bortskaffande).

Av artikel 9.6 framgår att transporten inte får genomföras före godkännande getts och vissa andra krav är uppfyllda. Påbörjas transporten dessförinnan är det en olaglig transport som kriminaliseras genom **29 kap 4 a § punkten 2 miljöbalken**.

6.1.4 Transporter inom EU för återvinning som omfattas av det allmänna informationskravet – artikel 3.2.a jämfört med artikel 18.1

Transporter av visst sorts avfall avsett för återvinning inom EU omfattas av det allmänna informationskravet som fastställs i artikel 18. Angående förfarandet se närmare under avsnitt 3.

Avfallet måste överstiga 20 kg för att omfattas av informationsplikten.

Kravet gäller vidare enbart visst sorts avfall som anges i artikel 3.2 med hänvisning till bilagorna.

- Avfall i Bilaga III (undantag om de uppvisar farliga egenskaper, se ovan om transporter inom EU för återvinning som kräver förprovning)
- Avfall i Bilaga IIIB
- Blandningar av två eller fler avfallsslag förtecknade i Bilaga III som inte omfattas av en enskild avfallskod i Bilaga III, under förutsättning att sammansättningen av dessa blandningar inte är till hinder för en miljöriktig återvinning av den och att sådana blandningar anges i Bilaga III A i enlighet med artikel 58.

För en överträdelse av artikel 18.1, genom att inte se till att ett korrekt ifyllt och undertecknat informationsdokument enligt bilaga VII till avfallstransportförordningen medföljer avfallet ska en miljöstraffavgift betalas³⁸.

6.2 Export från EU till tredje land

Med export avses enligt artikel 2.30 i avfallstransportförordningen den handling då avfall lämnar gemenskapen med undantag av transitering genom gemenskapen.

Vid export av avfall för **bortskaffande** är huvudregeln att förbud råder men undantag finns. Dock krävs som lägst att skriftlig anmälan och skriftligt godkännande föregår exporten.

Vid export av avfall för **återvinning** kan alla tre kontrollförfarandena komma ifråga; förbud, förprovning eller informationsplikt.

³⁸ 11 kap 5 § förordningen (2012:259) om miljöstraffavgifter

Samtliga överträdelser av exportförbuden och förprövningsbestämmelserna är primärt kriminaliserat som smuggling. Nedan anges därför inte detta särskilt. Sekundärt är överträdelserna, i de fall särskilt anges i 29 kap 4 a § miljöbalken, kriminaliserade som otillåten avfallstransport. Nedan anges vilka artiklar i avfallstransportförordningen som är kriminaliserade som otillåten avfallstransport.

Överträdelser av exportförbuden fullbordas när Sveriges territorialgräns passeras. Överträdelser av förprövningskravet fullbordas också det när Sveriges territorialgräns passeras. Det bör alltså understrykas att förprövningsreglernas fullbordanspunkt är olika beroende på om det är export/import eller transport inom EU.

Samtliga överträdelser vid export är kriminaliserade som försök till smuggling eller försök till otillåten avfallstransport och förberedelse och stämpling till grov smuggling är kriminaliserat

EXPORT FÖR BORTSKAFFANDE – ARTIKEL 34-35 OCH ARTIKEL 40.1

Exportförbud – artikel 34 och artikel 40.1

Artikel 34

Förbud mot export från EU av avfall avsett att bortskaffas

All export från gemenskapen för bortskaffande av avfall är förbjudet enligt artikel 34 med undantag för export till Eftaländer som också är parter i Baselkonventionen (för Eftaländer se istället artikel 35). Förbudet gäller allt avfall oavsett i vilken bilaga det är listat.

Överträdelser av **artikel 34** är sekundärt kriminaliserade i **29 kap 4 a § p 3 miljöbalken**.

Artikel 40.1

Förbud mot export av avfall för bortskaffande till utomeuropeiska länder och territorier³⁹

Artikeln förbjuder all export till utomeuropeiska länder och territorier från gemenskapen av avfall för bortskaffande.

Förbudet gäller allt avfall oavsett i vilken lista det står upptaget.

Överträdelser av artikel 40.1 är kriminaliserade sekundärt i **29 kap 4 a § p 9 miljöbalken**.

³⁹ Definitionen återfinns i artikel 2.26 i avfallstransportförordningen, se även ovan avsnitt XX

Förprövningskrav vid exporter – artikel 35

Artikel 35

Export från EU till Eftaländer av avfall avsett att bortskaffas

Eftaländer som är parter i Baselkonventionen är undantagna från förbudet att exportera avfall för bortskaffning från gemenskapen. För dessa länder gäller istället enligt artikel 35 bestämmelserna om skriftligt anmälan och godkännande i avdelning II med vissa i artikel 35 angivna anpassningar. Förprövningskravet gäller allt avfall oavsett i vilken bilaga det är listat.

I **artikel 35.4.a** framgår att transporten endast får genomföras om anmälaren har erhållit skriftligt godkännande från de behöriga myndigheterna.

Överträdelser av artikel 35.4.a är kriminaliserade sekundärt i **29 kap 4 a § 4 punkten miljöbalken**.

EXPORT FÖR ÅTERVINNING – ARTIKEL 36 -38 OCH ARTIKEL 40.2-3

Exportförbud – artikel 36 och 40.2

Artikel 36

Förbud mot export av avfall avsett för återvinning till länder som inte omfattas av OECD-beslutet

Vilka länder

Bestämmelsen förbjuder export från EU av visst sorts särskilt uppräknat avfall för återvinning med undantag för export till länder som inte omfattas av OECD-beslutet. För OECD-länder gäller istället artikel 38 och för export till utomeuropeiska länder och territorium gäller artikel 40.2.

Visst sorts avfall

Till skillnad från export för bortskaffande gäller exportförbudet vid återvinning enbart visst sorts avfall. Vilket avfall som omfattas anges särskilt i artikel 36 punkterna 1 a-g med hänvisningar till förordningens bilagor.

Punkten a: Avfall som klassificerats som farligt i bilaga V.

Bilaga V är uppdelad i olika delar och underavdelningar.

Farligt avfall finns i bilaga V:

- Del 1 A
- Del 2 i det fall avfallsslaget är märkt med en asterisk
-

Del 1 B samt Del 2 avseende avfallsslag som inte är märkta med en asterisk omfattas som huvudregel inte av exportförbudet. För sådant avfall gäller istället enligt huvudregeln att mottagarlandet kan välja kontrollförfarande (se artikel 37). Exportförbudet gäller även sådant avfall om det är förorenat av annat material i en om-

fattning som, antingen ökar de risker som förknippas med avfallet tillräckligt för att avfallet skall komma att omfattas av förfarandet med skriftlig förhandsanmälan och skriftligt förhandsgodkännande, med beaktande av de farliga egenskaper som anges i bilaga III till direktiv 901/689/EEG, eller omöjliggör återvinning av avfallet på ett miljöriktigt sätt⁴⁰.

Punkten b: Avfall som omfattas av del 3 i bilaga V.

Bilagan omfattar bilaga II till Baselkonventionen och från tillägg 4 till del 1 och del 2 i OECD-beslutet.

Punkten c: Farligt avfall som inte omfattas av en enskild avfallskod i bilaga V.

Punkten d: Blandningar av farligt avfall och blandningar av farligt avfall och icke-farligt avfall som inte omfattas av en enskild avfallskod i bilaga V.

Punkten e: Avfall som mottagarlandet har anmält som farligt enligt artikel 3 i Baselkonventionen:

Punkten f: Avfall vars import mottagarlandet har förbjudit.

Punkten g: Avfall som den behöriga avsändarmyndigheten har anledning att tro inte kommer att hanteras på ett miljöriktigt sätt enligt artikel 49 i det berörda mottagarlandet.

Överträdelse av artikel 36 är kriminaliserade sekundärt i **29 kap 4 a § p 5 miljöbalken**.

Artikel 40.2

Export av avfall som anges i artikel 36 för återvinning till utomeuropeiska länder och territorier

Bestämmelsen reglerar export till de utomeuropeiska länderna och territorierna av avfall som anges i artikel 36 för återvinning. För sådana avfallsexporter gäller samma regler som i artikel 36, d.v.s. exportförbud.

Som anges ovan är överträdelse primärt kriminaliserat i smuglingslagen. Artikel 40.2 i avfallstransportförordningen är inte direkt kriminaliserad i 29 kap 4 a § miljöbalken. Mot bakgrund av straffrättens krav på tydlighet är det osäkert om hänvisningen i artikel 40.2 till artikel 36 möjliggör lagföring enligt 29 kap 4 a 5 p miljöbalken. Mot bakgrund av att lagstiftaren kriminaliserat importfallen, se 29 kap 4 a § 14, är det troligtvis så att överträdelse vid exporter inte är direkt kriminaliserat.

⁴⁰ Se ingressen till bilaga V punkten 3

FÖRPRÖVNINGSKRAV/INFORMATIONSPLIKT VID EXPORTER FÖR
ÅTERVINNING (ARTIKEL 38 OCH 40.3)**Artikel 38***Export till länder som omfattas av OECD-beslutet för återvinning*

För export av i artikeln särskilt angivna avfallsslag till OECD-länder för återvinning⁴¹ gäller bestämmelserna i avfallstransportförordningens avdelning 2 (se närmare avsnitt 3.1) med vissa angivna anpassningar. Samma regler gäller således för export till OECD länder som för transporter inom gemenskapen. Beroende på vilken typ av avfall det är fråga om kommer exporten att antingen kräva skriftlig förhandsanmälan och skriftligt godkännande eller informationsplikt. Något exportförbud krävs inte.

Vilket avfallsslag som är aktuellt anges i artikel 38.1 med hänvisning till förordningens bilagor.

- Bilaga III
- Bilaga III A
- Bilaga III B
- IV
- IV A
- Avfall som inte är klassificerat i bilaga III, IV och IVA (här återfinns t.ex. sådant avfall som finns i bilaga V del 2 och som inte listats i listorna III, IV och IVA)
- Blandat avfall som inte omfattas av en enskild avfallskod i bilaga III, IV och IV A.

För det fall skriftlig anmälan och skriftligt godkännande krävs får transporten, enligt artikel 38.4.a endast genomföras om anmälaren har erhållit skriftligt godkännande från de behöriga myndigheterna. Överträdelse av artikel **38.4.a** är kriminaliserade sekundärt i **29 kap 4 a § 7 miljöbalken**.

I de fall informationsplikt istället gäller för exporten är överträdelse av de bestämmelserna inte kriminaliserade. Informationsplikten regleras i artikel 18.1 och överträdelse kan medföra miljöstraffavgift enligt 11 kap 5 § förordning (2012:259) om miljöstraffavgift. Mot bakgrund av att miljöstraffavgiften kan likställas med en straffrättslig sanktion torde samma krav på tydlighet som gäller inom straffrätten även tillämpas vid påförande av miljöstraffavgift. Då artikel 38 inte nämns i förordningen om miljöstraffavgift torde sådan avgift inte kunna utgå vid överträdelse. Det är högst oklart om det varit lagstiftarens mening.

⁴¹ I prop. 2009/10:33 sidan 34 anges att artikel 38 reglerar såväl export av avfall för återvinning som för bortskaffande. Då artikel 38 enbart anger export för återvinning samt då straffbestämmelsen i 29 kap 4 a § 7 enbart kriminaliserar export för återvinning torde det blivit fel i propositionen.

Artikel 40.3

Export av avfall som inte anges i artikel 36 för återvinning till utomeuropeiska länder och territorier

För export till angivna länder av sådant avfall som inte är förbjudet enligt artikel 36 gäller bestämmelserna i avdelning II i avfallstransportförordningen. Således kan exporten beroende på vilket avfall det är fråga om, kräva skriftlig anmälan och skriftligt godkännande eller omfattas av bestämmelsen om informationsplikt (se närmare avsnitt 3.1 om transport inom EU).

Artikeln är inte direkt straffsanktionerad i 29 kap 4 a § miljöbalken men torde, i det fall det krävs förprovning, vara kriminaliserad enligt smugglingslagen. I förarbetena anges emellertid under författningskommentaren till punkten 2 att kraven på förprovning även gäller vid export till de utomeuropeiska länderna och territorier. Detta torde innebära att lagstiftarens mening varit att överträdelse av artikel 40.3 är straffsanktionerad genom punkten 2 men frågan är om det är tillräckligt tydligt. Mot bakgrund av att lagstiftaren kriminaliserat importfallen, se 29 kap 4 a § 14, är det troligtvis så att överträdelse vid export inte är direkt kriminaliserad.

Miljösanktionsavgift för överträdelse av informationsplikten torde inte kunna utgå av samma skäl (se ovan).

TREDJE LÄNDERS MÖJLIGHET ATT VÄLJA KONTROLLFÖRFARANDE I VISSA FALL**Artikel 37**

(Export av avfall för återvinning som inte förbjuds enligt art 36 till alla länder utom sådana som omfattas av OECD-beslutet)

AKTIVA VAL

Beträffande export för återvinning av visst angivet avfall som finns upptaget i bilagorna III eller III A har mottagarländerna (OECD-länderna är undantagna och för dessa gäller artikel 38) i enlighet med artikeln själva rätt att bestämma vilket kontrollförfarande som ska gälla för just deras land. Kommissionen har skickat ut en skriftlig begäran till varje land som inte omfattas av OECD-beslutet i vilken kommissionen begärt en skriftlig bekräftelse på att avfallet får exporteras från gemenskapen för återvinning i det landet och en angivelse om vilka eventuella kontrollförfaranden som kommer att tillämpas i mottagarlandet. Varje land har att välja mellan att förbjuda import av sådant avfall, att förfarandet med skriftlig anmälan och skriftligt godkännande ska gälla eller att inte kontroll kommer att ske överhuvud taget. Respektive lands beslut framgår av Kommissionens förordning (EG) nr 1418/2007 av den 29 november 2007 om export för återvinning av visst avfall som förtecknas i bilaga III eller bilaga IIIA till avfallstransportförordningen (se artikel 1 jämfört med bilagan till kommissionens förordning).

Överträdelse av artikel 1 i Kommissionens förordning är kriminaliserade sekundärt i **29 kap 4 a § punkten 6 miljöbalken** om exportören bryter mot

- ett förbud eller
- krav på skriftlig anmälan och skriftligt godkännande

För det fallet att ett land i sitt svar angett att vissa avfallstransporter inte omfattas av kontrollförfaranden ska, enligt artikel 37.3, artikel 18 på motsvarande sätt tillämpas i på dessa transporter. Överträdelse är inte kriminaliserad. Även om artikel 18.1 enligt förordningen om miljöstraffavgifter kan föranleda en miljöstraffavgift torde inte, av skäl som angetts ovan (se under artikel 38), miljöstraffavgift kunna utgå vid överträdelse enligt artikel 37.3 i jämförelse med artikel 18.1.

ICKE AKTIVA VAL

Om ett land inte inkommit med någon bekräftelse eller om ett land inte har kontaktas gäller, enligt **artikel 37.2 andra stycket**, förfarandet med skriftlig anmälan och godkännande (såsom anges i artikel 35).

Förfarandet med skriftlig förhandsanmälan och skriftligt godkännande (såsom anges i artikel 35) ska också, enligt **artikel 37.5**, tillämpas när det gäller transporter av sådant avfall som:

- inte omfattas av en enskild avfallskod i bilaga III
- blandat avfall som inte omfattas av en enskild avfallskod i bilaga III eller III A
- avfall som klassificeras i bilaga III B och vars export inte förbjuds enligt artikel 36

Överträdelse av artikel **37.2 andra stycket och artikel 37.5** är kriminaliserade sekundärt i **29 kap 4 a § p 6 miljöbalken**.

ÖVRIGA EXPORTER BÅDE FÖR BORTSKAFFANDE/ÅTERVINNING OCH ÄVEN I ÖVRIGT

Artikel 35.5, 37.4 och 38.6

Krav på att mottagande anläggning har tillstånd.

För export som regleras i

- artikel 35 (export av avfall för bortskaffande till Eftaländer)
- artikel 37 (export av visst sorts avfall för återvinning till tredje land utom OECD-land)
- artikel 38 (export av visst sorts avfall för återvinning till OECD-land)

gäller att återvinningen/bortskaffandet ska ske i en anläggning som bedriver verksamhet i enlighet med nationell lagstiftning eller som har tillstånd att bedriva verksamhet i mottagarlandet.

Överträdelse av angivna artiklar är sekundärt kriminaliserade i **29 kap 4 a punkten 8**.

Artikel 39

Export till Antarktis

Export av allt avfall från EU till Antarktis är förbjudet. Förbudet gäller allt avfall oavsett i vilken bilaga det är listat eller om det är olistat. Det finns heller inte något krav på att avfallet exporteras för att återvinnas eller bortskaffas. Även export av avfall för återanvändning är därför förbjudet.

Bestämmelsen är av oklar anledning inte direkt straffsanktionerad i 29 kap 4 a § miljöbalken men är kriminaliserad som smuggling.

6.3 Import till EU från tredje land

Med import avses enligt artikel 2.30. all import av avfall till gemenskapen med undantag av transitering genom gemenskapen.

Vid import av avfall för **bortskaffande** är huvudregeln att förbud råder men undantag finns. Dock krävs som lägst att importen förprövas enligt reglerna om skriftlig anmälan och godkännande.

Vid import av avfall för **återvinning** är huvudregeln att förbud råder men undantag finns för vilka istället ett krav på skriftlig anmälan och godkännande. För import från de utomeuropeiska länderna och territorierna gäller samma regler som transport inom EU, det vill säga antingen krav på skriftlig anmälan och godkännande eller informationsplikt beroende på vilket sorts avfall som importeras.

Samtliga överträdelse av importförbuden och förprövningsbestämmelserna är primärt kriminaliserade som smuggling. Nedan anges därför inte det särskilt. Sekundärt är överträdelse, i de fall särskilt anges i 29 kap 4 a § miljöbalken, kriminaliserade som otillåten avfallstransport. Nedan anges vilka artiklar i avfallstransportförordningen som är kriminaliserade som otillåten avfallstransport.

Såväl överträdelse av importförbuden som överträdelse av förprövningskravet i samband med import fullbordats när Sveriges territorialgräns passeras.

Överträdelse vid import är kriminaliserat som försök till smuggling men, till skillnad från vad som gäller exportöverträdelse, inte som försök till otillåten avfallstransport. Förberedelse och stämpling till grov smuggling är kriminaliserat.

IMPORT FÖR BORTSKAFFANDE – ARTIKEL 41**Importförbud – artikel 41***Förbud mot import till EU för bortskaffande*

All import till EU för bortskaffande av avfall är förbjudet utom i särskilt uppräknade fall för vilka istället råder förprovning (se nedan).

Överträdelse av förbudet i artikel 41 är sekundärt kriminaliserade i **29 kap 4 a p 10 miljöbalken**.

Förprovningsskrav vid import – artikel 41 och 42*Import till EU av avfall för bortskaffande*

Undantagen från förbudet mot import anges i artikel 41.1.a-d. Det är fråga om fyra undantag, nämligen import från

- länder som är parter i Baselkonventionen o
- områden i ett kris- eller krigstillstånd
- länder med vilka EU slutit särskilda avtal
- länder med vilka enskilda medlemsstater slutit särskilda avtal (artikel 41.2)

För dessa länder gäller bestämmelserna om skriftlig anmälan och skriftligt godkännande i avdelning II med vissa i artikel 42 angivna anpassningar.

Förprovningsskravet gäller allt avfall oavsett i vilken bilaga det är listat och transporten får enligt artikel 42.4 a. inte genomföras förrän godkännande finns. Observera dock, att till skillnad från transporter inom EU som kräver förprovning och där brottet fullbordas när transporten fullbordas, fullbordas inte brottet här förrän territorialgränsen passeras.

Överträdelse av artikel 42.4a. är sekundärt kriminaliserade i **29 kap 4 a p 11 miljöbalken**.

Import för återvinning*Importförbud – Art 43***Artikel 43**

All import till EU för återvinning av avfall är förbjudet utom i särskilt uppräknade fall för vilka istället råder förprovning eller informationsplikt (se nedan).

Överträdelse av förbudet i artikel 43 är sekundärt kriminaliserade i **29 kap 4 a p 12 miljöbalken**.

KRAV PÅ ANMÄLAN OCH GODKÄNNANDE – ART 43-45)

Undantagen från förbudet mot import anges i artikel 43.1.a-e. Det är fråga om fem undantag, nämligen import från

- länder som omfattas av OECD-beslutet (se artikel 44)
- länder som är parter i Baselkonventionen (se artikel 45)
- områden i ett kris- eller krigstillstånd (artikel 44)

- länder med vilka EU slutit särskilda avtal
- länder med vilka enskilda medlemsstater slutit särskilda avtal

Import från länder som omfattas av OECD-beslutet eller från områden i ett kris- eller krigstillstånd (artikel 44)

För dessa länder gäller, istället för importförbud, bestämmelserna om skriftlig anmälan och skriftligt godkännande i avdelning II med vissa i artikel 44 angivna anpassningar. Förprövningskravet gäller allt avfall oavsett i vilken bilaga det är listat och transporten får enligt artikel 44.4 a. inte genomföras förrän godkännande finns. Brottet fullbordas dock först när territorialgränsen passeras.

Överträdelse av artikel 44.4a. är sekundärt kriminaliserade i **29 kap 4 a p 13 miljöbalken**.

Import från länder som är parter i Baselkonventionen (artikel 45)

Artikeln reglerar import av avfall från ett land som inte omfattas av OECD-beslutet men som är parter i Baselkonventionen

För dessa länder gäller, istället för importförbud, bestämmelserna om skriftlig anmälan och skriftligt godkännande på sätt som regleras i artikel 42. Förprövningskravet gäller allt avfall oavsett i vilken bilaga det är listat och transporten får enligt artikel 42.4 a. inte genomföras förrän godkännande finns.

Överträdelse av artikel 45 jämförd med artikel 42.4a. är sekundärt kriminaliserade i **29 kap 4 a p 13 miljöbalken**.

Import från länder med vilka EU har slutit särskilt avtal

EU får under vissa förutsättningar sluta avtal med andra länder. Enligt artikel 43.3 gäller då bestämmelserna om skriftlig anmälan och skriftligt godkännande på sätt som regleras i artikel 42.

Överträdelser av förprövningskravet i dessa situationer är av oklar anledning inte kriminaliserade i 29 kap 4 a p 13 (men däremot såsom smuggling).

Import från länder med vilka Sverige slutit särskilt avtal (artikel 43.2)

Sverige får under vissa förutsättningar sluta bilaterala avtal och överenskommelser om återvinning av specifikt avfall i Sverige. Naturvårdsverket har kännedom om sådana avtal.

Enligt artikel 43.3 gäller bestämmelserna om skriftlig anmälan och skriftligt godkännande på sätt som regleras i artikel 42

Överträdelse av förprövningskravet är av oklar anledning inte kriminaliserad i 29 kap 4 a p 13 (men däremot såsom smuggling).

IMPORT FRÅN DE UTOMEUROPEISKA LÄNDERNA OCH TERRITORIerna – ARTIKEL 46

För sådan import gäller bestämmelserna i avdelning II det vill säga att det antingen krävs förprovning eller informationsplikt.

De angivna länderna får dock med den medlemsstat till vilken de är knutna tilllämpa nationella förfaranden för transporter dem emellan. Kommissionen skall då meddelas.

Överträdelse av kravet på skriftlig anmälan och godkännande enligt artikel 46 är sekundärt kriminaliserade i **29 kap 4 a § p 14 miljöbalken**. Om informationsplikt råder är detta inte kriminaliserat. Miljösanktionsavgift kan inte heller utgå för överträdelse av artikel 46.

Övrigt

Förbud mot blandning av avfall under transport

Enligt artikel 19 får avfall inte blandas från den tidpunkt då transporten startar och fram till mottagandet i en anläggning för återvinning eller bortskaffande. Det innebär att avfall inte får lastas så att det riskerar att blandas med andra typer av avfall som transportes på samma fordon. Det får inte heller blandas eller spädas ut med andra typer av avfall eller material när transporten väl startat. Den avfallstyp som specificeras i anmälan ska överensstämma med det som transporters.

Överträdelse är kriminaliserade som otillåten avfallstransport enligt 29 kap 4 a § punkten 15 miljöbalken.

6.4 EG-förordningen om köldmedium som bryter ned ozonskiktet

Även om vägledningen i första hand gäller gränsöverskridande avfallstransporter går det inte att bortse från, och därmed även kommentera, import och export av sådana produkter som innehåller förbjudna köldmedium då transportererna ofta sker gemensamt och utreds i samma utredning. Bestämmelserna om export och import av produkter som innehåller kontrollerad ämnen regleras i EG-förordning (EG) 1005/2009 om ämnen som bryter ned ozonskiktet (ozonförordningen).

Ozonförordningen innehåller inga sanktioner vid överträdelse av bestämmelserna. Av artikel 29 i ozonförordningen föreskrivs att medlemsstaterna skall fastställa regler om sanktioner för överträdelse av bestämmelserna i förordningen. Sanktionerna ska vara effektiva, proportionella och avskräckande.

Sanktionerna vid överträdelse av någon av bestämmelserna återfinns således i respektive medlemsstats nationella strafflagar. Beträffande brottets fullbordningspunkt och försökspunkt hänvisas till vad som redogjorts för när det gäller straffbestämmelserna som träffar avfallstransportsförordningen.

Export (artikel 17)

Artikel 17 i ozonförordningen förbjuder all export av kontrollerade ämnen eller produkter och utrustning som innehåller eller är beroende av dessa kontrollerade ämnen.

Import (artikel 15)

Artikel 15 i ozonförordningen förbjuder all import av kontrollerade ämnen eller produkter och utrustning som innehåller eller är beroende av dessa kontrollerade ämnen.

Straffbestämmelserna vid överträdelser av export- och importförbuden finns enbart i lag (2000:1225) om smuggling. För dessa har redogjorts för ovan.